

Puhe Pylkön sukujuhlissa 6.7.2003 Karhurinteen Lomakylässä, Pentti Pylkkö

Hyvät kanssa –Pylköt, arvoisa juhlaväki!

Aiemmat sukujuhlat

Vietimme ensimmäistä sukujuhlaa tässä samassa paikassa 6 vuotta sitten, v. 1997 ja seuraavaa 3 vuotta sitten Olkkolan Hovissa v. 2000. Tuntuu kuitenkin, että vastahan me kuuntelimme rehtori Markku Tanin juhlapuhetta Karhurinteessä ja juurihan me ihailimme Pylkön seppien taontatöitä ja pajakaluja Olkkolan pihalla sekä kuuntelimme herpaantumattomalla mielenkiinnolla, kun pastori Pertti Huttunen haastatteli rakennusurakoitsija Tauno Pylkköä. Tuo haastattelu korvasi erinomaisella tavalla tämän kaltaisiin tilaisuuksiin jostain syystä vakiona kuuluvan juhlapuheen, ja se on taltioitu videonauhalle.

Olkkolan Hovissa v. 2000 valittu sukuneuvosto on työskennellyt uutterasti kuluneen kolmen vuoden ajan. Esimerkkeinä siitä ovat tänään julkaistavat sukuseuran puheenjohtajan Markku Pylkön täydentämä Pylkön sukupuu ja juttu "Tanelin tarinaa, muisteluja Pylköistä" sekä sihteerin Ilkka Pylkön tutkielma "Mikä tiedämme Pylköistä." Nämä täydentävät Markku Tanin esitelmää erinomaisella tavalla. Toivon, että sukuseuran toivomus Pylkkö –nimen alkuiperän selvittämiseksi otettaisiin sukuseuran jäsenten keskuudessa vakavasti.

Historian syvyyksiin

Ihmiset ja niin muodoin myös Pylköt ovat siitä erikoisia eläväisiä, että heille ei riitä pelkästään nykyhetki eikä lähisukulaiset; he tahtovat elinpiiriinsä leveyttä ja syvyyttä. Leveys muodostuu siitä, että halutaan tietää, keitä muita Pylkköjä tällä hetkellä on ja syvyys puolestaan siitä, keitä sukuun kuuluvia on ollut ennen meitä, mistä he ovat tulleet, mitä tehneet ja mitkä ovat sukujuureni. Eteneminen syvyyssuunnassa vuosisatojen taakse Pylkköjä seuraten on työlästä, mutta sitäkin kiinnostavampaa.

Kuvitellaanpa vain, että meillä olisi varma tieto veren yhteydestä Sigbiorn Pylko –nimiseen talonpoikaan, joka todisti Tenholassa 4. toukokuuta 1392 vallaspari Jakob Djäkenin ja Kristiina Magnusdotterin välisen sopimuksen yhdessä kolmen muun talonpojan kanssa. Olisi kiehtovaa tietää, mistä Pylko –suku oli tullut Hankoniemen kainalossa sijaitsevaan Tenholaan ja onko Pylköillä mahdollisesti yhteys Pylkon kautta germaanisiin henkilöniimiin. Tätä pohditaan tarkemmin Ilkka Pylkön tutkielmassa.

Markku Pylkön täydentämän sukupuun avulla voimme kuitenkin siirtyä ajassa taaksepäin aina 1600-1700 –lukujen vaihteeseen saakka. Aika moni meistä minä itse mukaan lukien voi nähdä siitä omat esivanhempansa. Lapsettomana v. 1917 kuolleen Tuomas Antinpoika Pylkön perinnönjaon selvittämiseksi laadittu sukupuu vie meidät vuoteen 1795 ja Markun tekemä täydennys siitä vielä satakunta vuotta taaksepäin. Koska sukupuusta näkyy kuitenkin vain nimiä ja vuosilukuja olen ajatellut höystää sitä kuvaamalla esi-isiäni ja -äitejäni kunkin ajankohdan historiallisessa ympäristössä. Uskon tämä antavan suvulle edellä mainitsemaani syvyyttä. Samalla se on lyhyt historian kertauskurssi.

Esi-isät historiallisissa yhteyksissä

Ensimmäinen sukupuussa näkyvä esi-isäni on Tuomas, joka oli avioliitossa jonkun naisen kanssa, jonka nimi ei ole selvillä. Hänellä oli kaksi veljeä; Juhana ja Matti. Tuomaksen vanhempien nimet eivät ole tiedossa, mutta sukupuussa esiintyvien vuosilukujen perusteella voimme päätellä heidän syntyneen 1600 –luvun puolella.

Mitä tuohon aikaan tapahtui? Suomi kuului laajaan Ruotsin valtakuntaan, jota hallitsi sotalais kuningas Kaarle XII. Sotaväen otto perustui ruotuväkilaitokseen, jonka piirissä Pylkönniemikin oli. Partakosken ja lähikylien historiassa mainitaan, että ensimmäiset rakuunatalot, jotka varustivat sotaa varten miehen ja hevosen, löytyvät vuoden 1647 henkikirjasta. Kaksi näistä oli Partakosken alueelta, Tukialan Tukia ja Ratasalon Pylkkö. Voimme olettaa, että ainakin joku esi-isämme taisteli Kaarle XII joukoissa Suuren Pohjan sodan aikana Baltiassa ja Keski-Euroopassa. Sodan loppupuoliskolla Suomessa koettiin ankara Ison Vihan nimellä tunnettu venäläismiehityksen aika (1713 – 1721) Ruotsin laiminlyötyä Suomen puolustuksen. Tapahtuiko Savitaipaleella jotain niin kammottavaa, että 1600 –luvun kartoissa esiintyvä Ukkovesi muuttui Kuolimoksi? Sotaväenoton lisäksi kansaa rasitettiin jatkuvilla raskailla veroilla sotakustannusten kattamiseksi. Kun mies kaatui sodassa oli ruodun toimitettava hänen tilalleen uusi. 1690 –luvulla juuri ennen Suurta Pohjan sotaa Suomea koetteli nälkävuodet, jotka ovat todennäköisesti kaventaneet Pylkköjenkin leipää. Kurjuuden vastapainona oli mittava Pietarin kaupungin rakentaminen, joka toi töitä ja leipää näillekin alueille. Pietarin kaupungin 300 –vuotisjuhla on vietetty tänä vuonna.

Tuomakselle syntyi v. 1736 (37?) poika, jonka nimeksi annettiin Tuomas, siis Tuomas Tuomaksenpoika. Hän oli naimisissa nähtävästi kaksi kertaa. Kummastakin avioliitosta syntyi kaksi lasta, joista v. 1759 syntynyt Antti oli isoisoisoisoisäni. Tuomas Tuomaksenpojan aikana Hatut ja Myssyt riitelivät vallanpidosta. Riidan lopputuloksena oli välien katkeaminen Venäjän kanssa ja Pikkuvihan nimellä tunnettu Hattujen sota, joista yksi onneton taistelu käytiin Lappeenrannassa v. 1741. Olikohan joku Pylkkö taas ratsuineen mukana. Sodan päätteeksi Venäjä miehitti Suomen toistamiseen. Turussa v. 1743 tehdyssä rauhassa kävi niin, että Suomen ja Venäjän välinen raja siirtyi Kymijoen-Saimaan linjalle kulkien Suomenniemen kautta kohti pohjoista. Savitaipaleesta tuli Venäjän puoleinen rajakunta Ruotsia vastaan. Kuuluttiin siis Venäjän keisarikuntaan, jota hallitsi keisarinna Elisabet, ja joka lupaili Suomelle jopa itsenäisyyttä. Mitähän Pylkönniemellä ajateltiin tilanteesta? Miten Pylkönniemen lähituntumassa valtakunnan rajaa vartioiviin kasakoihin mahdettiin suhtautua?

Sukuhaarassani esiintyvä ensimmäinen, mutta ei suinkaan viimeinen Antti, eli Antti Tuomaksenpoika Pylkkö syntyi siis Venäjän valtakunnassa, Savitaipaleella v. 1759. Hän meni naimisiin Maria (s. v. 1767) –nimisen neitosen kanssa ja heille syntyi peräti 7 lasta. Heistä kolmanneksi vanhin, vaihteeksi Antti (Anders) oli isoisoisoisäni. Antti Pylkön aikana Savitaipaleella sodittiin. Ruotsin kuningas Kustaa III päätti lakkauttaa venäjän vallan Suomenlahden alueella ja aloitti sodan v. 1788, jolloin Kärnäkoskella taisteltiin ensimmäisen kerran ja toisen kerran kahta vuotta myöhemmin, v. 1790. Tykkien jyly ja yhteislaukausten kumina kuului varmasti Pylkönniemelle saakka. Itse Ruotsin kuningas saapui joukkojen mukana Partakoskelle v. 1790. Taistelusta on yksityiskohtainen kuvaus Partakosken historiassa.

Kustaan sodassa kävi kehnosti ja Venäjän raja säilyi entisellä paikallaan.

Antti Antinpojan syntymän aikoihin Parta- ja Kärnäkoski oli eloisa paikka. Sotamarsalkka Alexander Suvorov oli käynnistänyt alueen linnoittamisen v. 1791 heti Kustaa III sotien jälkeen 1400 miehen voimin. Varmaankin joku Pylkkö on tuohon rakennusporukkaan kuulunut. Antin syntyessä linnoitus oli siis aivan uusi ja sitä vartioi neljän komppanian muodostama venäläinen ratsuväki.

1800 –luvun alussa Antin ollessa nuori poika Pylkönniemellä oli vilkskettä. Hänellä oli 6 sisarusta ja 2 serkkua, ja kun lähitaloissa oli luultavasti lisää lapsia ei leikkikavereista varmaankaan ollut puutetta.

Pojan ollessa 12 – 13 vuoden ikäinen Euroopan suurvaltapolitiikan tuulet puhalsivat kalseina Suomen yllä. Kahden keisarin, Venäjän Aleksanteri I ja Ranskan Napoleonin välillä Tilsitissä

tehdyn sopimuksen mukaan Suomi kuului Venäjän etupiiriin. Tästä Antti tuskin tiesi mitään, mutta sen seurauksista kyllä. Kun Venäjä ryhtyi ottamaan ”omaansa” eli valloittamaan Suomea v. 1808, kulki Pylkönniemen ohi suuret sotajoukot länttä kohti. Kuka meidän Jaakon ikäinen pikkupoika ei olisi tullut tienviereen katsomaan tuollaista marssirivistöä? Ei varmasti Anttikaan. Suomen sodan päätyttyä v. 1809 tehtyyn Haminan rauhaan koko Suomi liitettiin Venäjän keisarikuntaan ja Suomen ruotuväkilaitos, johon kuului Pylkönkin suvun miehiä, lakkautettiin v. 1810.

Antin nuoruusvuosien mullistukset eivät kuitenkaan päättyneet tähän. Pojan varttuessa 17 -vuotiaaksi nuorukaiseksi Vanha Suomi ja sen mukana Savitaipale liitettiin muuhun Suomeen v. 1812. Tämä merkitsi melkoista muutosta, koska Savitaipaleellakin astuivat voimaan Ruotsin vallan aikaiset lait ja niihin perustuva Suomen suuriruhtinaskunnan hallinto.

Sukupuussa on paljon puhuva vaakaviiva, joka ulottuu Antin nimen molemmille puolille. Viivan vasemmassa päässä on nimi Maja Stina * 1794. On pääteltävissä, että nuori mies meni avioliittoon parikymmentä vuotiaana, koska pariskunnalle syntyi tytär Eeva Maria v. 1816, siis silloin, kun Napoleon oli saanut pahemman kerran siipeensä Moskovaa valloittaessaan. Esaias -niminen poika syntyi v. 1821, vuotta myöhemmin kuin savitaipalelainen kuuluisuus Daniel Europaeus. Maja Stiinan nimen kohdalla on risti ja kysymysmerkki. Arvatenkin Antti jäi kahden pienen lapsen kanssa leskeksi alle 30 -vuotiaana. Olettamusta tukee Antin nimestä oikealle lähtevä viiva, jonka toisessa päässä on nimi Eva Saarelainen. Viivan päällä lukee: ”vihit 1825”. Leskimies vihittiin 30 -vuotiaana isoisoisoäitini kanssa mitä ilmeisimmin Savitaipaleen kirkossa samana vuotena, kuin Aleksanteri I kuoli ja Nikolai I astui Venäjän valtaistuimelle.

Antille ja Evalle syntyi kaksi poikaa; Antti ja edellä perinnönjaon yhteydessä mainittu Tuomas. Antti antoi siis pojalleen nimen Antti.

Antti Antinpoika Pylkön elämä päättyi 78 -vuotiaana v. 1873.

Isoisoisäni, jälleen Antti Antinpoika Pylkö syntyi v. 1827, aikana, jolloin Suomen suuriruhtinaskunnassa elettiin syvää rauhantilaa mahtavan Venäjän keisarikunnan suojeluksessa. Hän iski silmänsä Sofiaan, ja heille syntyi viisi lasta; neljä poikaa ja yksi tyttö. Yksi heistä oli isoisäni Adam. Antti Antinpojan elämä päättyi v. 1892 (samana vuotena kuin puolisonsa Sofian). Hänen eli kolmen Venäjän keisarin ja Suomen suuriruhtinaan aikana; Nikolai I, Aleksanteri II, ja Aleksanteri III. Hänen aikanaan käytiin mm. Turkin sota v.1877 – 1878 ja Suomen kaarti osallistui siihen. Antin elämän loppupuolella Suomen perustuslaillisia oikeuksia alettiin murentaa – lähestyttiin ensimmäistä sortokautta.

Yksi Antti ja Sofia Pylkön lapsista oli isoisäni Adam (hautakivessä lukee Aatami), eli Aatami Antinpoika Pylkö, joka syntyi 30.8.1869, siis Aleksanteri II:n aikana. Hän suuntasi katseensa Pylkönselän yli Lehtisensaareen, missä se pysähtyi Iida Hirveen sellaisella seurauksella, että Iidasta tuli isoäitini. Kun tarkastellaan ajanjaksoa vuodesta 1869 isoisäni kuolinvuoteen 1940 saakka tiedämme hänen eläneen myrskyisenä aikakautena. Oli ensimmäinen ja toinen sortokausi, ensimmäinen maailmansota, Venäjän vallankumous, Suomen itsenäistyminen, pulavuodet ja Talvisota. Isoisäni oli seppä, joka isäni kertoman mukaan valoi myös kelloja ja kulusia (hulusia), ja joita isänikin vei nuorena miehenä Pietariin myytäviksi. Isovanhemmistani ja heidän lapsistaan, siis isästäni, sedistäni ja tädistäni on otettu valokuva 1910 -luvun alussa. Todellinen aarre!

Lyhyesti totean, että isäni Antti (vaihteeksi taas yksi Antti Pylkö!), eli Antti Aataminpoika Pylkö oli syntynyt v. 1894 ja eli pitkän sekä vaiheikkaan elämän toimien suutarina, myllärinä, sirkkelisahurina, maanviljelijänä ja yrittäjänä sekä harrasti liikuntaa, erityisesti keihäänheittoa kilpaillen menestyksellisesti kansallisella tasolla. Hän osallistui vapaussotaan Kainuvaaran komppaniassa, avioitui äitini Ida Huuhilon kanssa ja sahasi mm. monien

Savitaipaleen kansakoulujen rakennustarpeet pyörittäen sirkkeliään lokomapiilillä, myöhemmin traktorilla. Hän kertoi osallistuneensa Orraintaipaleen rautakanavan rakentamiseen 1900 –luvun alussa ajamalla hevoskärryillä täytemaata ratapenkkaan.

Kuolimo vai Ukkovesi?

Lopuksi pohdiskeluni tulos Kuolimon nimestä. Kuten Markku Tani toteaa, 1600 –luvun kartoissa järven nimi on Ukkovesi ja 1700 –luvulta lähtien Kuolimo. Jos ajatellaan, että koko suuren järven ympärillä asunut väestö on nimittänyt järveä vuosisatojen ajan Ukkovedeksi, miten kaikki ihmiset tuona aikana, jolloin tieto järvelle mahdollisesti annetusta uudesta nimestä ei varmaankaan levinnyt kovin nopeasti, yksissä tuumin ovat hylänneet vanhan nimen ja omaksuneet uuden? Vaikka Ison Vihan tapahtumia ei ole kovin tarkasti dokumentoituakaan, olettaisi niin järkyttävän tapahtuman, joka on johtanut järven nimen muutokseen, säilyneen jossain asiakirjassa tai edes muistitietona nykyaikaan. Näin ei tietääkseni kuitenkaan ole. Esitänkin olettamuksen, että järven nimi on kansan suussa ollut ammoisista ajoista lähtien Kuolimo. Ukkovesi on kartoittajan huolimattomuuksissaan tekemä virhe. Sattuuhan sellaista nykyajankin kartoittajille.